

MORTEN AXBOE, KLAUS DÜWEL, KARL HAUNCK, LUTZ VON PADBERG og HEIKO RULFFS: Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit Ikonographischer Katalog 3,1 Textband 374s., 3,2 Tafelband XV s. og 139 plancher, Münstersche Mittelalterschriften 24,3, 1-2, Wilhelm Fink Verlag München 1989, DM 328, indb. helshirt.

Da konklusionsbindet til dette store corpus ikke vil foreligge før om et par år, er det rimeligt at gøre opmærksom på, at kataloget over guldbrakteaterne med det foreliggende bind er færdigt. Katalognumrene 390-99 er tillæg til de foreliggende bind, mens no. 400-567 udgør dette binds kerne, D-brakteaterne. Deres ikonografi beskrives detaljeret og der skelnes mellem 7 grundmønstre af disse udyr- og dyremotiver. Modsat tidligere opdelinger i regionalgrupper (Mackeprang) eller stilhistorisk (Haseloff) er det her motivernes mediterrane oprindelse, der danner grundlaget. Det er grif, ketos, hippokamp, rovfugl og bizardy samt parvis modstillede krybdyr i randzonen, der udgør de 7 grundmønstre. »Det er elementer fra de mediterrane forstadier og fra de til randkulturene forvandlede konventionelle elementer« som er reduceret på brakteatbillederne.

Udover D-brakteaterne rummer bindene tillæg til de 2 foregående, nyfund, registre over samtlige 566 præg og samtlige 918 brakteater med al ønskelig grundighed.

Billedbindet viser igen, hvor nødvendige de kraftigt forstørrede gengivelser af disse 25 øre-store billeder er. Uden forstørrelserne og uden de analytiske tegninger er brakteaternes billedverden kun tilgængelig på et ret overfladisk niveau. At ældre forskning nøjedes med typologiske inddelinger er forståeligt.

Værket henvender sig til specialister, og vil uden det afsluttende bind næppe få den store gennemslagskraft indenfor de discipliner, som bør kunne få gavn af det, religionshistorie f.ex., men det rummer et væld af fascinerende billedstof – og analyser ud fra en meget bred indsigt i antik billedverden.

Prisen forhindrer nok en større udbredelse, derfor denne orientering.

Henrik Thrane

STEFAN SÖDERLIND: Leding och härad, gård och by. En studie i medeltida svensk kameralistik och drätsel. Uppsala 1989. 189 sider.

Denne bog fortsætter og forudsætter forfatterens artikel »Häradet« (Svenskt Historisk tidskrift 1968). Værkernes fælles grundtese er, at de distrikter i England, Danmark og Sverige, som kaldes *hundred*, *herred*, *kind*, *hund*, *hundare* og *härad*, ikke er oprettet ud fra militærordninger, men at de allerede fra starten har været områder for fælles retsstiftelse og administration. Sprogligt skal de alle være afledt af den romerske soldaterbosætning, *centuria/centena*, specielt som den blev udformet hos merovingerne og i frankerriket. Dette skal begrunde og forklare ordenes etymologi: *Kind* er således afledt af det romerske *centum* (i så tidlig tid, at dette ord endnu udtaltes med en k-lyd). *Centuria* findes oversat i det gamle tyske og svenske *hund*, mens *centuriens* 100/120 arvelodder, *heredia*, er direkte overtaget i ordet *herred* (*härad*). *Heredia* genfindes mere uventet i det engelske distriktsnavn, *hundred*, der er